

KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Dergisi
KAYSERİ UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Makale Türü	Derleme	Yıl	2025
Gönderi Tarihi	14.05.2025	Cilt	7
Kabul Tarihi	08.12.2025	Sayı	2
Yayın Tarihi	31.12.2025	ss.	610-621
DOI	10.51177/kayusosder.1699311		

**Aşkın, öldürme arzusu ile ilişkisinin görsel sanatlarda
temsili: Medea Resimleri*^Δ**

**Representation of love's relationship with the desire to kill
in visual arts: Medea Paintings**

Nida ANIL KAZANÇ¹

Öz

Medea karakterinin en tanınmış hikayesi, Euripides'in MÖ 5. yüzyılda kaleme aldığı oyununda tasvir edilen efsanevi, ürkütücü kadın figürüdür. Bu hikâye özelde masum çocuklara yönelik şiddet, ihanet, terk edilme, intikam, cinayet, büyücülük, hırsızlık unsurlarını içeren; aşırı şekilde değer verilen bir bağlılığın yarattığı trajedinin sembolüdür. Medea klasik eril kahramanlık anlatısını destekleyen, çoğunlukla arkaik cinsiyet kodlarını aşan, terörize bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Edebiyat, tiyatro, görsel sanatlar, sinema ve psikiyatri alanlarında ele alınıp değerlendirilen bu konu ve karakter sanat tarihi disiplini çerçevesinde de incelenmeye değerdir. Resim sanatı özelinde tercih edilen farklı dönem ve sanatçılara ait Medea tasvirlerinin ikonografik çözümlemeleriyle oluşturulan bu yayın benzer duyguları kendi hayatlarında deneyimlemiş isimler olan Evelyn de Morgan, Artemisia Gentileschi, Eugene Delacroix, Alfons Maria Mucha gibi isimlerin çalışmaları incelenerek hazırlanmıştır. Çalışma Medea karakterinin çocuklarını "tutkulu bir öfke nöbetiyle mi?", yoksa "soğukkanlılıkla mı öldürdüğü?" gerçeğini sanatçıların eserlerinde sorgulamaktadır. Bu eserlerden hareketle "Medea şeytani bir canavar olarak mı görülmeli?", yoksa "haksızlığa uğrayan, deliliğe sürüklenen mağdur bir kadın gibi insanileştirilmeli mi?" sorularına yanıt aramaktadır. Yazı sanat tarihi disiplini bakış açısıyla resimsel inceleme ve ikonografik çözümleme metodu kullanılarak oluşturulmuştur. Medea anlatısının sanatçıların eserlerinde temsil edilme sebeplerini sorgulamakta ve nasıl tasvir edildiğini açığa çıkarmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mitoloji, Resim sanatı, İhanet, Medea, İntikam.

^Δ Yazarlar bu çalışmanın tüm süreçlerinin araştırma ve yayın etiğine uygun olduğunu, etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine uyduğunu beyan etmiştir. Aksi bir durumda Kayseri Üniversitesi KAYÜSOSDER Dergisi sorumlu değildir.

¹Dr.Öğr.Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, nanilkazanc@cumhuriyet.edu.tr

Abstract

The most famous story about the character Medea is the legendary and terrifying tale depicted in Euripides' fifth-century BC play. The story symbolizes the tragedy of excessive attachment and contains elements of violence against innocent children, betrayal, abandonment, revenge, murder, witchcraft, and theft. Medea is portrayed as a terrifying figure who embodies the classical narrative of male heroism and transcends archaic gender norms. The subject of Medea has been examined in literature, theater, the visual arts, cinema, and psychiatry and is worthy of further examination in art history. This publication consists of iconographic analyses of Medea's depictions by various artists from different historical periods. It was created by examining works by artists such as Evelyn de Morgan, Artemisia Gentileschi, Eugène Delacroix, and Alfons Maria Mucha, who experienced these emotions in their own lives. The work explores whether Medea killed her children in a "fit of passionate rage" or "with cold calculation." Based on these works, it seeks answers to questions such as: "Should Medea be seen as a demonic monster?" and "Should she be humanized as a victim of injustice who was driven to madness?". Article was created using the method of pictorial analysis and iconographic interpretation from the perspective of the discipline of art history. The text will question the reasons why the Medea narrative is represented in art and aim to reveal how it is depicted.

Key Words: Mythology, Painting, Betrayal, Medea, Revenge.

1.Giriş

Medea karakterinin duyguları, Euripides'ten bu yana çok çeşitli edebi ve felsefi kaynakta yorumlandı; görsel sanatlar, tiyatro, sinema, psikoloji gibi alanlarda ele alındı. Medea anlatısı Sanat Tarihi disiplini içinde de okumasının yapılabileceği özgünlük ve niteliktedir. Euripides'in Medea karakteri sanat eserlerinde sıklıkla kullanılan duyguların dramatizasyonunun, antik veya modern duygu teorisi açısından özellikle analiz edilmeye değer olduğunu düşündüren belirli yönlerini vurgulamaktır. Euripides eserinde, özellikle sanat temsillerinde dramanın zirvesi olarak kullanılan, çocukların öldürülmesinden hemen önceki sahnesinde, Medea duygusal olarak parçalanmıştır. Çalışmada yer alan eserler Medea ile duygusal parçalanmışlık açısından bağ kurulmasını mümkün kılmaktadır. Tercih edilen sanatçı-eser eşleşmeleri; Medea karakterini temsil etme sebepleri kendi biyografileri düşünüldüğünde örtüşmektedir. Bu eserleri yaratan sanatçıların yaşadıkları dönem ve özellikle psikolojik, sosyolojik şartlar göz önüne alındığında Medea anlatısına olan ilgileri makuldür. Sanatçıların empati kurgusuyla yöneldikleri bu tema resimleri, kendi hikayelerinin izlerinin sürülmesini mümkün kılmaktadır. Medea karakteri değerlendirmesi dil, edebiyat, görsel sanatlar, kültür, psikoloji, sosyoloji ve tarihle ilgilenen duygu araştırmalarına katkıda bulunacak bir imaj olması sebebiyle tercih edilmiştir. Çalışma aşırı duygusal bağlanmanın insan hayatında sebep olacağı travmatik eylemlerin Mitolojik bir anlatı rehberliğinde görsel sanatlar disiplini içinde değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu çalışmada ele alınan eserler Panofsky'nin ikonografik çözümleme metodu üzerinden ele alınmıştır (Hasenmueller, 1978). Bu doğrultuda öncelikle Medea mitinin analizi yapılacak devamında da Medea karakterinin Evelyn de Morgan, Artemisia Gentileschi, Eugene Delacroix, Alfons Maria Mucha resimlerindeki temsilleri yorumlanacaktır.

2. Medea miti

Medea imajı yıkıcı yönleri olan, bozulmuş bir anne-çocuk ilişkisine gönderme yapar. Carl Gustav Jung'un Korkunç Anne hakkındaki yazılarında dile getirdiği bir temayı çağırıştırır (Jung, 1974, s.136). Medea'nın en bilinen hikayesi Euripides'in MÖ 5. yüzyıla ait oyununda tasvir edilen efsanevi figüre dayanmaktadır (Euripides, 1943).

Uygunsuz bir şekilde aşırı değer verilen bir bağlılığın sembolü ve bunun trajik sonucunun öznesi olan Medea mitolojide daha önce Edward Stern'in bahsettiği benzer öncül karakterleriyle ilişkilendirilebilir. Herakles'in çocuklarını öldürmesi, Agamemnon'un kızını kurban etmesi, Kronos'un çocuklarını yemesi örnekler arasındadır. Stern'in söylemi şöyle devam eder, "Bu önemli bebek öldürme gerçekte çok yaygın olmasına rağmen, kurguda nadirdir" (Stern, 1948, s. 321).

Bilinen Yunan mitlerinde olduğu gibi, adı geçen mitte de aile içi iktidarla ilgili nesiller arası bir anlaşmazlık olay örgüsünü harekete geçirir. Antik Yunan'ın krallıklarından olan Colchis'te yaşayan bir üvey anne ve aynı zamanda kralın karısı olan Ino, kralın önceki eşinin çocuğunu öldürmeyi planlar. Altın Postlu uçan bir koç, bu çocuğu doğudaki bir ülkeye taşıyarak kurtarır. Çocuk, uçan koçu feda eder ancak Altın Post'unu korkunç bir ejderhanın koruduğu kutsal bir koruya asar. Yıllar sonra çocuğun uzak bir kuzeni olan genç Ianson, taht üzerinde hak iddia ettiği Colchis 'teki evine döner. O dönem Ianson'un entrikacı amcası kraldır ve geri dönmeyeceğini umarak onu Altın Post'u almak için zorlu bir göreve gönderir. Argonotların lideri Ianson, elliden fazla kahramandan oluşan grupla Karadeniz'in sonundaki bir doğu ülkesine yelken açar. Yolculukları aksilik, kan dökülmesi ve şiddet ile geçer.

Anlatıda Ianson'un başarılı olması için çeşitli entrikalarla dönemin Colchis kralının kızı Medea'ya âşık olması için Eros'un bir ok atması kurgulanır. Medea, barbar Colchis krallığının prensesidir, Güneş tanrısı Helios'un soyundan geldiği için Medea yalnızca ölümlü değil, aynı zamanda büyü ve kehanet güçlerine de sahiptir. Büyücü özellikleriyle tanınan Medea, Ianson'ın evlilik ve sonsuz sadakat yeminine karşılık ona Altın postu almasını garanti eden bir iksir verir. Medea'nın ilaç, iksir bilgisi, Ianson'ı geçici olarak Herakles veya Aşil gibi güçlü bir kahramana dönüştürür. Medea ve Ianson daha sonra postun bulunduğu koruya giderler, Medea korunur ve postun koruyucusu olan ejderhaya bir uyku iksiri verir, Ianson postu alır. Kaçışlarında Ianson, Medea'nın erkek kardeşini öldürür bu olay sonucunda, suçluluk duygusu sonucu; çaresizlikten Medea ile evlenir. Evlenmelerinin ardından Ianson'ın Yunanistan'daki krallığına giderler Medea burada büyücülük yeteneklerini gösterir ve gençlik iksiri hazırlar. Bu gösteriden etkilenen Colchis kralı iksiri dener ancak kral ölür. Bu talihsiz olaydan sonra Ianson ve Medea krallıktan Korint'te sürgün edilirler (Johnston, 1977, s. 62). Burada Ianson ve Medea, gücü veya statüsü olmayan sıra dışı yabancılar olarak kabul görmezler. Ianson Korint kralının kızıyla evlenip, kabul görmeyi planlar. Bu evlilik kararı büyücü özellikleri olan Medea'nın Korint'ten sürgününe sebep olur. Medea, Ianson'ın sadakatsizliği yüzünden aşağılanmasının intikamını almak için önce kralı, kızını ve Ianson'ı öldürmeyi planlasa da farklı bir şey yapar. Prensese onu zehirleyecek gelinlik ve taçtan oluşan bir düğün hediyesi verir, onu öldürür. Sonra çocuklarını öldürüp Atina'ya Güneşten aldığı ejderhalar koşulu bir araba ile kaçır. Ianson, oğullarının yasını tutmak için çocuklarının ölü bedenlerini ister ancak Medea bunu reddeder. Medea intikamını anlatılarda şöyle özetler "Kimse beni zayıf sanmasın, zayıf ruhlu, ...Evde oturan, tam tersi, düşmanlarıma zarar verebilen ve dostlarıma yardım edebilen; çünkü bu tür insanların hayatları en çok hatırlanır" (Warner, 1955, s. 86). Medea'nın bu ifadesi dikkate değerdir, kahramanlık kavramının temel taşlarını dile getirmekle kalmaz arkadaşlara sadakat, düşmanlardan intikam, halkın aşağılanmasına tahammül etmeme ve eylemlerle ölümsüzlük mesajını da vurgular.

Medea anlatısı basit bir manada eşine (Ianson) kızmış, kırgın bir karakterin anlatısı olmanın ötesinde Antik Yunan intikam anlayışına dair farklı bir temsil olarak karşımıza çıkar. Bu temsil Antik Yunan dünyasında onur kavramının ne derece önemli olduğunu göstermektedir. Antik Yunan kültüründe soyun devamı yüce bir değer ve

onurun kaynağıdır. Bu anlayış Ianson'un ihaneti ile aşağılanan bir kadının eşinin onurunu kırarak ona ceza vermesi ve onun sürekli acı duyup, pişman olmasını temsil etmektedir. Medea bu anlatıda Ianson ile olan çocuklarını öldürerek, Ianson'un soyunun devamlılığını kesmektedir. Böylece Ianson'un onurunu hedef almıştır.

Bu anlatıda Medea basit bir intikam yerine çocuklarını öldürerek Ianson'u bir ömür boyu sürececek acıya maruz bırakmaktadır. Böylece Ianson hayatı boyunca acı çekecek, Medea'yı aldatmasının bedelini pişmanlık duyarak ödeyecektir.

Medea çocuklarını öldürme eylemini sadece Ianson'u cezalandırmak için değil, bir anlamda çocuklarını acımasız bir intikam kurbanı olmaktan kurtarmak için de yapmıştır. Medea yaptıklarının, çocuklarının tüm yaşamlarında karşılıklarına çıkarılmasını engellemek için onların yaşamına kendi eli ile son vermiştir. Dolayısı ile Medea'nın eylemlerinin tek yönlü bir okuması olmayıp, onun hem Ianson'u maruz bırakacağı acı ve pişmanlık ile hem de kendi çocuklarını kendisinden sonra tüm yaşamlarında, yaşayacakları kötü kaderden koruma istemi bulunmaktadır. Nitekim tüm bu anlatı Medea'nın çaresizliğini ve kendi içinde yaşadığı psikolojik savaşını vurgulamaktadır.

Medea anlatısı Apuleius, Ovid ve Seneca dahil olmak üzere önemli yazarlarca kaleme alınmış olmasına karşın MÖ 431'de Euripides'in intikam arzusunu ve onun derin ıstırabını anlatan eseri daha popülerdir. Medea Euripides' in eserinin yanı sıra 19. yüzyıl Avusturyalı oyun yazarı Franz Grillparzer, 20. yüzyıl Fransız oyun yazarı Jean Anouilh'in oyunları ve İtalyan-Fransız besteci Jean Anouilh'in operaları da dahil olmak üzere bir dizi modern esere uyarlanmıştır. Medea karakteri görsel sanatlarda 17.ve 18. yüzyıllarda popüler bir mitolojik ikon olur; bu süre zarfında, pek çok farklı kılığa bürünse de tipik olarak alegorik, baştan çıkarıcı korkulan bir kadın olarak sunulur.

2.1. Medea resimleri

Şekil 1: Evelyn de Morgan, Medea

Kaynak: De Morgan, E. (1889). Medea [Yağlı boya tablosu]. Williamson Sanat Galerisi ve Müzesi., Birkenhead, UK. <https://artuk.org/discover/artworks/medea-68384/search/2025--keyword:medea-referrer:global-search>

Evelyn de Morgan'ın 1889 tarihli başyapıtı "Medea", aynı konulu resimlerle kıyaslandığında daha ilgi çekici ve duygusal çağrışımlıdır (Şekil 1). Raphael öncesi² sanatçı Evelyn de Morgan, büyücünün kendi özgün versiyonunu yaratmıştır. Günümüzde Birkenhead'deki Williamson Sanat Galerisi'nde sergilenen bu yağlı boya tablo, mitolojik Medea figürüne dair derinlemesine bir bakış açısı ortaya koymaktadır. Resimde Medea'nın kırılğan bir figür olarak temsilini ön plana çıkarmıştır. Medea'yı soğukkanlı bir katil olarak etiketlemek yerine De Morgan'ın özgün yorumu, kendisine yaşatılan acının daha geniş bağlamda değerlendirilmesine, karakterini ve eylemlerinin nedenini anlaşılır kılmaya çalışmaktadır. Evelyn De Morgan'ın "Medea" fikri muhtemelen William Morris'in 1867'de kaleme aldığı epik şiir "Ianson'ın Yaşamı ve Ölümü"nden esinlenmiştir (Lauber, 2018, s. 165). Bu eser klasik anlatıyı yeniden yorumlayarak Medea'yı arketipal kalpsiz büyücüden ziyade işkence görmüş bir ruh olarak resmederek benzerlerinden farklı bir yorum getirmiştir. Sanatçı, 1890'da New Gallery'de Morris'in şiirinden bir kıtanın yanında eserini sergileyerek geleneksel yorumlarla dolu bir dünyada bu yeni bakış açısının önemini vurgulamıştır.

"Günden güne, Mutlu zamanın hızla kaybolduğunu gördü, ve o mutluluktan düşerken, Yeniden büyücü oldu, Bir zamanlar olduğu gibi, korku dolu şeylerin işçisi."(Morris, 1904, s. 126).

William Morris, karısının, sanatçı arkadaşı Dante Gabriel Rossetti ile ilişkisinin acısıyla yüzleşmiştir. Belki de bu deneyim, Medea ile empati kurmasını ve onu umutsuz bir figür olarak görmesini sağlar. Bu resimde De Morgan, Euripides'in hikayesindeki Medea'yı, ne yapacağını düşünürken tasvir eder; resimde Medea sağ elinde bir şişe zehir tutar, üzgün ama kararlı görünür. Evelyn de Morgan resminde Medea'yı gül kurusu renkli görkemli bir elbise içinde betimlemiştir. Bu tasvir işleyeceği cinayetleri, soğukkanlılıktan ziyade mağdur ve çaresizlik duyguları içinde işlediği şekilde yorumlanabilir. Evelyn De Morgan'ın resmindeki detaylar Medea'ya bakış açısına dair fikir vermektedir. Genellikle masumiyet ve barış ile ilişkilendirilen güvercinler De Morgan'ın eserinde Medea'nın kötü niyetle hareket etmediği görüşünü yansıtır olabilir. Sönmek üzere olan lambalar, Medea'nın karanlık düşünceleriyle boğuşurken yaklaşan kıyameti ve zamanın geçişini simgeler. En masum ve mağdurun içinde bile delilik olduğunu anlatmaya çalışan eser bizleri deliliği aslında baskı altına aldığımız gerçeğiyle yüzleştiriyor (Cruise, 2012, ss. 47-61).

² Pre-Raphaelitism olarak bilinen hareket, 1848 yılında İngiltere merkezli olarak başlamıştır. John Everett Millais, William Holman Hunt, Dante Gabriel Rossetti, Frederic George Stephens, William Michael Rossetti, Thomas Woolner ve James Collinson – bir araya gelerek bu hareketin öncü sanatçıları olmuş ve Pre-Raphaelite Brotherhood (PRB) adlı bir sanat platformu oluşturmuşlardır. Bu isim, 1520 yılında Raphael'in ölümünden önce çalışan sanatçılara duydukları hayranlığı yansıtıyordu. Şiir, doğadan esinlenme, toplumsal eleştiri ve özgün olma arzusu, çalışmalarında önemli unsurlar olarak yer alıyordu. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz.: Jason, 2012, *Pre-Raphaelites*.

Şekil 2: Artemisia Gentileschi, Medea

Kaynak: Gentileschi, A. (1620). Medea [Yağlı boya tablosu]. Private collection.

1620 tarihinde Medea'yı oğlunu öldürme anında radikal bir şekilde tasvir eden Artemisia Gentileschi'nin eseri birçok sanat tarihçisi tarafından yorumlanmış ve tasvir edilmiştir (Alvarado & Bellido-Pérez, 2025, s. 177; Garrard, 2020, s. 122; Mann, 2009, s. 95) (Şekil 2). Bu eserin varlığı belgeler aracılığıyla bilinmesine rağmen çok az insan onu gerçek olarak birebir görmüştür. Özel bir koleksiyonda bulunan bu resim daha önce ne sergilenmiş ne de yayınlanmıştır. Eser sanatçının Floransa dönemi çalışmalarıyla ilişkilendirilmekle beraber, resim tekniği olarak Roma dönemine de atıfta bulunmaktadır. Ayrıca sanatçının Venedik'te kaldığı süre hakkında çok az şey bilindiği düşüldüğünde oradayken yapılmış olduğu da düşünülmektedir.

Artemisia Gentileschi'nin, ölmek için mücadele eden oğlunu saçından tutarken, hançerini ona doğru kaldıran Medea yorumu duygusal açıdan zorlayıcı, dramatik bir anın temsildir. Hançeri dik konumda tutan annenin yüzünde tereddüt ve daha sonra yaşayacağı pişmanlığı okunabilir. Diğer eliyle direnen oğlunu tutmaya çalışırken sanki özellikle göz temasından kaçındığı söylenebilir. Anne ve çocuğun kıyafet, saç, aksesuarlarından ve tenebrizm etkisi göz önüne alındığında tipik Barok dönem okuması yapmak mümkündür. Medea karakteri sanatçının diğer kadın resimlerindeki; Judith, Lucretia tasvirleriyle benzer fizyolojik özelliklerdedir. Medea anlatısı özünde bir travmanın, sıkıntı içindeki bir kurbanın hikayesidir. Medea eserinde olduğu gibi Gentileschi'nin resimlerinde kötü şöhretli, güçlü iradeli, yetenekli, erkeklere karşı savaşıyor ya da onları akıllıca alt eden kadınlar resmedilmiştir. Gentileschi'nin otobiyografisi düşünüldüğünde, yaşadığı dönemde erkekler tarafından ister gerçek ister mecazi anlamda olsun üzerine geçirilen zincirlerden kurtulmak için bedel ödemiş, suistimal edilmiş ve buna karşı mücadele eden bir ruh karşımıza çıkmaktadır. Bu bilgi bir anlamda Artemisia Gentileschi'nin Medea karakteri ile kendini ilişkilendirdiğini düşünmemize sebep olmaktadır.

Şekil 3: Eugène Delacroix, *Medea*.

Kaynak: Delacroix, E. (1838). *Médée furieuse* [Yağlı boya tablosu]. Musée du Louvre, Fransa. <https://collections.louvre.fr/en/ark:/53355/cl010059373>

Eugene Delacroix'nin 1838'e tarihlenen "Medea Çocuklarını Öldürmek Üzere" adlı popüler resmi cinselleştirilmiş bir Medea yorumu olarak değerlendirilebilir (Şekil 3). Medea, anne rolü ile katil rolü arasında gidip geliyor gibi görünmektedir; hançerini, kolları arasından kaçmaya çalışan oğullarına geçici olarak yakın tutar. Delacroix duygusal yoğunluğu çalışmalarında vurgulu bir biçimde ele alan bir Romantik olarak Medea'nın yıkıcı gücünü çarpıcı bir şekilde ifade etmekte son derece başarılıdır. Ianson tarafından reddedilen Medea'nın ona doğurduğu iki çocuğunu öldürerek intikamını almasını anlatan bu resim, Romantik hareket vicdan hakkında yeni sorular sormaya başladığında ve trajedilerin bir ikonografiyle tekrar karşımıza çıktığı 18 yy.'a tarihlenir. Eugène Delacroix, resmi, orijinal anlatının bazı temel unsurlarını yeniden keşfetmemizi sağlayan birçok imgeyle tasarlar. Romantik ressam, Medea'yı küçük çocuklarıyla birlikte onları zapt etmeye çalışırken vahşi, doğal manzaraya açılan karanlık bir mağarada saklanırken tasvir eder (Hannoosh, 2009, s. 456). Figürün dinamizmi ve ışık kullanımı, görüntünün iki aşamada canlı bir tablo olarak görülebilecek ışık çatışmasını ortaya koyan iki yönlü bir okumasını akla getirir. Delacroix ışık çatışmasını Medea'nın kendi içinde yaşadığı duygusal bölünmeyi ifade etmek için kullanır. Bu eserde kullanılan ışık çatışması ile Medea'nın intikam arzusu ile annelik sevgisi arasında kalmışlığı betimlenmektedir. Eserde Medea ve çocukları parlak ışık ve açık renk paleti ile betimlenmekte, Medea'nın çaresizliğini görünür kılmaktadır. Sahnenin karanlık kısmı koyu ve karanlık renk paleti ile oluşturulmuştur. Bu karanlık yaşanan trajediyi temsil etmek için kullanılmıştır. Işık ve karanlık kullanımları eserde görsel bir etki bırakmanın yanı sıra Medea'nın yaşadığı yoğun psikolojik içsel gerilimi, iyilik ve kötülük ilişkisini yansıtmaktadır.

Çalışmada Medea "çocuklarını savunmak için mi?" yoksa "hayatlarına son vermek için mi?" bu eylemi yaptığı belirsizdir. Güçlü kadın figürünün baskın merkezi konumunda olan diadem ve bilezik, kraliyet kökenlerinin prestijini ifade etmektedir. Medea'nın bedeninden aşağı kayan siyah eteği vücudunun alt kısmını tamamen gizlemek için kalçalarının üzerinde katlanan kırmızı astarı ortaya çıkarmak için esere egzotik bir dokunuş katmıştır. Bugün hala doğu kültüründe gelinler tarafından tercih edilen renk

Anıl Kazanç, N. (2025). Aşkın, öldürme arzusu ile ilişkisinin görsel sanatlarda temsili: Medea Resimleri.

olan parlak kırmızı etkili şekilde kullanılmıştır. Bu resim, daha önce de bahsedildiği gibi iki düzeyde okunabilir.

Resimde eylem askıya alınmış Medea'nın karar anı betimlenmiştir, bıçağı sol eli ile tutan, hiddetli prensesin kontrol edilemez 'öfkесinin kendine mi?', 'Çocuklarına mı?' yöneleceğini tahmin etmemiz beklenmiştir. Delacroix'nın derin edebiyat kavrayışı burada devreye girmiştir. Eugene Delacroix'nın tuvalinde zıt temaların harmanlanması; yüzyıllar boyunca Medea mitinin edebiyat ve görsel sanatlarda yeni versiyonlarının dinamiklerine ilham vermiştir.

Şekil 4: *Alfons Maria Mucha, Medea, 1898, MOMA*

Kaynak: Mucha, A. M. (1898). Médée (Medea) (Poster for a performance by Sarah Bernhardt at the Théâtre de la Renaissance, Paris) [Litograf]. Museum of Modern Art, New York City. <https://www.moma.org/collection/works/8983>

M.Ö 5. yüzyılda dönemin meşhur tragedya yazarı Euripides'in çocuklarını öldüren kötücül anne figürü olarak antik Yunan'da lanetlenen ve felaket getiren kadın karakteri Medea'nın sıra dışı hikayesinde; Medea patriarkal Atina devletinin karşısında, ürkütücü, düzen bozucu, dehşetengiz bir kadın figür olarak konumlandırılır. Kocasını Ianson'un kralın kızıyla evleneceğini öğrendiğinde çocuklarını öldüren, "katil anne" figürü Medea'yı korkutucu kılan unsurdur ve kuşkusuz hikâyenin en önemli ve en dramatik sahnesi de budur. Renkli litografi tekniğiyle basılmış, 206x76 cm ebatlarındaki (Şekil 4) afiş Alfons Maria Mucha'nın popüler çalışmalarındandır. Dönemin ünlü tiyatro sanatçısı Sarah Bernhardt'ın aynı adlı tiyatro gösterisi için tasarlanmıştır. Alfons Maria Mucha'nın afiş tasarımında etkisinde kaldığı Japon sanatının izleri gözlemlenir, bu egzotik havayı arttırmaktadır. Dikey olarak yerleştirilen figürün önünde birbirinin üstüne binmiş iki çocuk cesedi yatay olarak konumlandırılarak dengeli bir yapı sağlanmıştır. Sağ boşlukta yer alan yazı tasarımının simetrik yapısını bozarak asimetrik denge sağlamaktadır. Değerlendirdiğimiz diğer örneklerden afiş olması bakımından farklılıklar göstermektedir. Sanatçı eserinde uzaklık ve yakınlık hissini izleyiciye figürleri üst üste bindirme tekniğiyle aktarmaktadır. Uzaktan yakına, en arkada yuvarlak formlu güneş benzeri ögenin önünde dağ ve yeşil bir bitki örtüsü, onun önünde Medea figürü ve daha önde ölü iki çocuk figürü yer almaktadır. Medea'nın başında yedi sivri uçlu bir taç ve koyu renkli çiçeklerden oluşan bir başlık yerleştirilmiştir. Sol kolunda Mucha'nın kendi tasarımı olan Georges Fouquet firması tarafından üretilen yılan biçimindeki bilezik, sağ elinde ise cinayet işlediği sivri uçlu kana bulanmış bıçak bulunmaktadır. Uzun, yere kadar uzanan koyu

tonlardaki kostümü içindeki Medea gösterişli, şaşkın ve öfkeli. Bir tiyatro afişi olarak tasarlanmış olması sebebiyle diğer örneklerden farklı bir etkiye sahiptir. Mucha dehşet verici ve gerilim dolu hikâyenin etkisini tasarımda kullandığı köşeli sert kenarlar, keskin uçlar ve kullandığı açık-koyu renk geçişleri ile izleyiciye aktarmaktadır. Kıvrımlı, dinamik ve akışkan çizgiler Medea figürünün saç ve kıyafetlerini hareketlendirmiş ve ritim katmıştır. Medea'nın yüzü ve bedeni bir ikon gibi stilize edilmiştir. Bu yaklaşım eserin dekoratif yönünü ön plana çıkarmıştır. Mucha'nın, Medea afişi Art Nouveau akımının temel özelliklerinden olan doğadan esinlenen çizgisel güzelliği ve ikonik kadın imgesini kullanmıştır. Mucha'nın Art Nouveau akımı etkisinde oluşturduğu çalışma üslup olarak kayda değerdir (Finn, 2020, s. 79).

3. Sonuç

Sembolik olarak çocuklara yönelik saldırganlık, büyümenin kesildiğini, gelecek neslin ortadan kaldırıldığını, gelecek umutlarının azaldığını, öfke duyulan diğer ebeveynin yok sayıldığını ima eder. M.Ö 5. yüzyıla tarihlenen Medea'nın hikayesi sanatçıları şu soruları araştırmaya sevk eder: Çocuklarını tutkulu bir öfke nöbetiyle mi öldürdü? Yoksa soğukkanlılıkla mı öldürdü? Onu şeytani bir canavar olarak mı görmeliyiz? Yoksa haksızlığa uğrayan, deliliğe sürüklenen, ötekileştirilen, yok sayılan bir kadın gibi insanileştirmeli miyiz? Dünyada bu hikâye Euripides, Seneca, Christa Wolf, Edith Hall, Eugene Delacroix, Anselm Feuerbach, Pier Paolo Pasolini, Lars Von Trier gibi tarihçi, edebiyatçı, psikiyatr, sanatçı ve yönetmene kadının, yabancı (başkası, öteki) mağduriyetinin anlaşılması, ötekileştirilmenin çaresizliğinin anlamlandırılmasında ciddi bir çalışma olarak ilham kaynağı olmuştur. Sanat eserlerinde Medea'nın yabancılığı, trajedisi vatansız kalması, sürgün hayatıyla ilişkilendirilir. 19. yüzyıla gelindiğinde, Medea'nın görüntüleri Avrupa'nın her yerinde yaygın olarak ortaya çıkmış ve temsiller onu küçümseyen, ötekileştirilen, yaşadığı yerde kabul görmeyen, bir büyücü veya haksızlığa uğrayan bir kadın, eş ve anne olarak kararsız bir şekilde vurgulanmıştır. 19.yüzyıl Romantik görüşün; tutku, dehşet ve bireysel trajedi, Neoklasisizmin; onur, devlet erdemi gibi duygu ve kavramlarla ön plana çıktığı bir dönemdir ve Medea anlatısı bu kavramlarla ilişkilidir. 19.yüzyılda tekinsiz olana duyulan ilginin artmasıyla bu anlatı popüler hale gelmiş ve Göç olgusunun bir sorun olarak ortaya çıktığı bu dönemde kadın kimliğinin sorgulanmasının da önünü açmış ve Medea imajı bu konular için bir metaforik referans olmuştur. Çalışmada değerlendirilen eserler özellikle Evelyn de Morgan'ın masum Medea'sı ile Artemisia Gentileschi'nin pişman, kaygılı Medea'sı çocuklarını öldüren katil anne imajından ziyade kurban, çaresiz anne imajını ortaya çıkarmaktadır. Artemisia Gentileschi'nin Medea'sı Ianson tarafından kandırılmış, vatanından koparılmış, çaresizliğinden köşeye sıkışmış kurban annenin temsili olmuştur. Evelyn de Morgan'ın Medea tasviri değerlendirilen diğer örnekler ile kıyaslandığında Medea'nın masum yüz ifadesi, beden dili ve kıyafeti ile bu imajı anlatmaktadır. Evelyn de Morgan'ın Medea imajı görsel sanatlarda kendi özgün yorumuyla kabul görmektedir. Eugene Delacroix 'nın Medea'sı kadın kimliği ve cinselliği ön plandadır. Özellikle afiş tasarımlarıyla ön plana çıkan Alfons Maria Mucha'nın Medea eseri tasarım tekniği ve amacıyla bu alanda önemli bir yer tutmaktadır. Bir tiyatro oyununun afişi olarak tasarlanan Medea öfkeli, kararlı ve gösterişlidir. Afiş tasarım ve literatürde Mucha kadını olarak yer bulan tipolojiyle uyumludur. Sanat tarihi literatüründe Mucha kadını; uzun, kıvrımlı saçları, dökümlü elbiseleri, sağlıklı vücut hatları, yoğun bitkisel süslemenin eşlik ettiği estetik ve idealize dünyevi kutsallık temsilleridir.

Medea, Colchis'te cadılar tanrıçası Hekate'nin rahibesi ve teyzelerinkine eşit becerilere sahip olarak Euripides'in anlatısında yer almaktadır. Ianson ile sürgün edildiği Korint'te Medea, Colchis'ten gelen herkes gibi bir barbar olarak algılanmaktadır. Kadın

öfkесinin kalıcı ve güçlü bir sembolü olan Medea'nın hikayesi zamana meydan okumakta; her yüzyılın tanımlayıcı sosyo-politik özelliklerine göre uyarlanmakta ve metafor haline getirilmektedir. Özellikle görsel sanatlarda farklı dönem, farklı sanatçılar ve farklı fiziksel, duygusal etkilerle temsil edilmektedir. Tutarlı bir şekilde hikâye, Euripides'in dramında ifade edilen ikilemi sorgular; katil anne ilan edilen Medea aslında patriarkal sistemin "doğurduğu bir canavar mı? Yoksa toplumun dışına itilen, köşeye sıkışmış kadın kurban mı? Ayrıca anlatı bireyin psikolojik bölünmüşlüğüne de odaklanmış akıl-tutku, öfke-mantık çatışmalarını irdelemiştir.

Medea'nın antik çağlardan yirminci yüzyıla kadar uzanan mitsel tarihi anlatısı, onun edebiyat ve sanat tarihindeki alımlanışının değerlendirilmesi popüler bir kaynak olmuştur. Anlatıda ve görsel sanatlardaki örneklerinde kontrol altına alınmazsa, Medea'nın ıstırapı etrafındaki herkese yakıcı bir yıkım getirme gücüne sahiptir. Her halükârda, Ianson ve Medea'nın memleketinden kaçışı, ardında sayısız ölüm, acı ve şiddet bırakır. İlişkileri tutkulu bir aşktan nefrete dönüşür. Geride kalan, tutkunun gücünün ve aynı yıkıcı güç tarafından körüklenen nefret dolu bir öfkeye dönüşme kapasitesinin acı mesajıdır. Tutkulu incinme duygusu ile çocuklarına olan sevgisi arasında korkunç bir mücadeleden sonra Medea, Ianson'ı sadece kendi oğullarını değil, aynı zamanda Korint prensesini de öldürerek cezalandırmaya karar verir. Ianson'un ne karısı ne de çocuğu olmadan yaşlanmasına sebep olarak, vicdani imtihanla ondan intikamını alır. Medea'nın yaptıklarının korkunçluğuna rağmen, Euripides, eserinde ona karşı sempati uyandırmayı başarır. Kadınlara yönelik rahatsız edici muameleler, ön yargılar, ayrımcılık, cinsel çifte standart, cinsel taciz ve şiddet Medea anlatısında mağdurun duygularıyla aktarılır.

Medea, adaletsizlik ve acımasız intikam üzerine dikkate değer bir çalışmadır. Kendi çocuklarını öldüren bir annenin imajı, insan kaderiyle ilgili endişeyi ifade eden simgedir. Günümüz modern dünyasında farklı fiziki, duygusal, sosyal deneyimler içerisinde de Medea'lar karşımıza çıkmaktadır.

Medea imajı resimleriyle günümüz kadınlarının hikayeleriyle bağlantı kurulabilir. Medea'nın hikayesi, ihaneti ve öfkeyi bir araya getirirken zekasını da devreye sokan nadir efsanelerden biridir. Zekâsı ile Ianson'dan kolay intikam almak yerine, zoru seçmiş onu hayatı boyunca acı duyacağı ve pişman olacağı bir yaşama hapsedmiştir. Medea intikamını bir anlık öfke nöbeti ile değil soğukkanlı bir strateji ile kurgular. Zamanlama, eylem ve kaçış planı pratik zekasının göstergeleridir. Medea anlatısı insan ruhunun karanlık tarafını açığa çıkartarak, hem de ahlaki sorgulamalara yol açarak popüler kültürde her dönemde farklı bir şekilde karşımıza çıkmaya devam ediyor. Günümüzde Medea anlatısı popüler kültürde özellikle Medea kompleksi kavramı ile karşımıza çıkmaktadır. Boşanma süreci içindeki özellikle kadının yaşadığı duygusal travma nedeni ile içine girdiği saldırgan ruh hali psikiyatride Medea kompleksi olarak tanımlanmaktadır. Yine popüler kültürde Medea imajı çeşitli sanat dallarında karşımıza çıkmaktadır, Fatal Attraction (Öldüren Cazibe) sinema, Wanda Maximoff kurgusal sinemadaki Medealar olarak değerlendirilebilir. Yirminci yüzyıla gelindiğinde, Medea'nın arketipi, toplumsal cinsiyetle ilgili söylemleri temsil etmeye devam etmesine rağmen, sadece kadın ifadesinin bir sembolü olmanın ötesine geçmiş, farklı ressamların tuvaline taşınmıştır. Öteki, büyücü, barbar, kurban, mağdur kavramlarıyla çatışan; Medea kompleksiyle ilişkilendirilen anne arasında kalmıştır. Medea bir anlamda "mağdur olmayı reddeden kurban" olarak saf, yakıcı ve dizginlenemez insan doğasıdır.

4. Araştırmanın etik yönü

Bu araştırmanın etik kurul izni gerektirmeyen araştırmalardan olduğunu beyan ederim.

5. Çıkar çatışması beyanı

Bu çalışmada, sonuçları veya yorumları etkileyebilecek herhangi bir maddi veya diğer asli çıkar çatışması olmadığını beyan ederim.

6. Katkı oranı

Makalenin yazım sürecinde başka bir yazar, araştırmacı veya herhangi bir kurumun/kuruluşun katkı oranı bulunmadığını beyan ederim.

7. Finansal Destek Beyanı

Bu çalışma herhangi bir kurum ya da kuruluş tarafından maddi olarak desteklenmemiştir.

KAYNAKÇA

- Cruise, C. (2012). Pre-Raphaelite drawing. In E. Prettejohn (Ed.), *The Cambridge companion to the Pre-Raphaelites* (pp. 47–61). Cambridge University Press.
<https://www.cambridge.org/core/books/abs/cambridge-companion-to-the-preraphaelites/preraphaelite-drawing/B2DB1959D0E423D38F1F6E96DB984DF3>
- De Morgan, E. (1889). Medea [Yağlı boya tablosu]. Williamson Sanat Galerisi ve Müzesi., Birkenhead, UK. <https://artuk.org/discover/artworks/medea-68384/search/2025--keyword:medea--referrer:global-search>
- Delacroix, E. (1838). Médée furieuse [Yağlı boya tablosu]. Musée du Louvre, Fransa.
<https://collections.louvre.fr/en/ark:/53355/cl010059373>
- Euripides. (1943). *Medeia* (A. H. Tanpınar, Çev.). MEB Yayınları.
- Finn, M. (2020). Finn, M. (2020). Exhibition review: Mucha, A. *Alphonse Mucha: Art Nouveau/Nouvelle Femme. Art Inquiries*, 18(1). <https://doi.org/10.60649/0FQT-VK29>
- Garrard, M. D. (2020). *Artemisia Gentileschi and feminism in early modern Europe*. Reaktion Books.
- Gentileschi, A. (1620). Medea [Yağlı boya tablosu]. Private collection.
<https://theconversation.com/guide-to-the-classics-euripides-medea-and-her-terrible-revenge-against-the-patriarchy-106151>
- Hannoosh, M. (1995). *Painting and the journal of Eugène Delacroix*. Princeton, NJ: Princeton University Press. https://books.google.com.tr/books/about/Painting_and_the_Journal_of_Eug%C3%A8ne_Dela.html?id=2VtoQgAACAAJ&redir_esc=y

- Anıl Kazanç, N. (2025). Aşkın, öldürme arzusu ile ilişkisinin görsel sanatlarda temsili: Medea Resimleri.
- Hasenmueller, C. (1978). Panofsky, Iconography, and Semiotics. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 36(3), 289–301. <https://doi.org/10.2307/430439>
- Johnston, S. I. (1997). Corinthian Medea and the cult of Hera Akraia. In J. J. Clauss & S. I. Johnston (Eds.), *Medea: Essays on Medea in myth, literature, philosophy, and art* (pp. 44–77). Princeton University Press.
- Jung, C. G. (1954). *Mysterium coniunctionis: An inquiry into the separation and synthesis of psychic opposites in alchemy* (2nd ed., Bollingen Series XX, *The Collected Works of C. G. Jung*, Vol. 14; H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire, Eds.). Princeton University Press. <https://jungiancenter.org/wp-content/uploads/2023/09/vol-14-Mysterium-Coniunctionis-by-C-G-Jung.pdf>
- Madison, S. L. (2018). *The murdering mother: The making and unmaking of Medea in ancient Greek image and text*. Bard College.
- Mann, J. W. (2009). Identity signs: Meanings and methods in Artemisia Gentileschi's signatures. *Renaissance Studies*, 23(1), 71–107. <https://doi.org/10.1111/j.1477-4658.2008.00542.x>
- Morris, W. (1904). *The poems of William Morris*. T. Y. Crowell.
- Mucha, A. M. (1898). Médée (Medea) (Poster for a performance by Sarah Bernhardt at the Théâtre de la Renaissance, Paris) [Litograf]. Museum of Modern Art, New York City. <https://www.moma.org/collection/works/8983>
- Ramírez Alvarado, M. D. M., & Bellido-Pérez, E. (2025). Artemisia Gentileschi and the 'biographical sensationalism' in the interpretation of her artistic work. *The Seventeenth Century*, 40(1), 165–184. <https://doi.org/10.1080/0268117X.2024.2424967>
- Rosenfeld, J. (2012). *Pre-Raphaelites*. Tate Publishing.
- Stern, E. S. (1948). The Medea complex: The mother's homicidal wishes to her child. *Journal of Mental Science*, 94(395), 321–331. <https://doi.org/10.1192/bjp.94.395.321>
- Warner, R. (Trans.). (1955). *Medea* (pp. 56–108). In D. Grene & R. Lattimore (Eds.), *The complete Greek tragedies: Euripides I* (pp. 56–108). University of Chicago Press. <https://classics.domains.skidmore.edu/lit-campus-only/primary/translations/Euripides%20Med.pdf>